

Список використаних джерел

1. Bakar Q. A. A. Implementation of a Library Management System in a Malaysian Law Firm Library. *International Journal of Legal Information*. 2024. Vol. 52, № 3. P. 212–221.
2. Xie H. Evaluation of digital libraries: Criteria and problems from users' perspectives. *Library, Information Science Research*. 2006. Vol. 28, № 3. P. 433–452.
3. Carrasco R. C., Candela G., Marco-Such M. Measuring the diversity of data and metadata in digital libraries. *International Journal on Digital Libraries*. 2025. Vol. 26, № 1. P. 5.

УДК: 024:324.15 (477.7)

Антон Ніколайчук, аспірант

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

БІБЛІОХАБ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ФОРМАТ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто особливості бібліохабу як інноваційного формату сучасного бібліотечного простору України. Уточнено поняття «бібліохаб» і запропоновано його визначення в контексті модернізації простору публічних бібліотек України. Виявлено основні характеристики бібліохабів.

Ключові слова: бібліохаб, публічні бібліотеки, бібліотечний простір, інноваційні технології, інклюзивність, дозвілєва діяльність.

На сучасному етапі застаріла форма організації бібліотечного простору не ефективна. Традиційні бібліотечні простори зберігають жорсткі соціальні межі і не надають можливості мультимодального отримання інформації, повноцінного спілкування, обміну досвідом, проведення дозвілєвих заходів та відпочинку. Отже, модернізація публічних бібліотек України, що в 2000-ті рр. – першій половині 2010-х рр., була спрямована в першу чергу на цифровізацію, наразі спрямована на трансформацію бібліотечного простору і надання відвідувачам можливості реалізувати власні запити.

Сучасний розвиток діяльності публічних бібліотек України пов'язаний із розширенням функцій: окрім збирання друкованих і рукописних матеріалів, їх опрацювання та показу у каталогах, організації їхнього збереження та забезпечення доступу до них відвідувачів, а також надання місця для роботи та навчання, обробки необхідної інформації, читання як культурно-дозвілєвої діяльності та ін., з метою залучення потенційних відвідувачів, бібліотеки пропонують нові, додаткові послуги, що приводить до поступової модернізації самого бібліотечного простору. Основними причинами цього є тенденції розвитку сучасного суспільства,

пов'язані з цифровізацією, оскільки з появою та безпрецедентним поширенням інформаційно-комунікаційних технологій бібліотека переважно втратила статус одного з основних місць зберігання інформації. Станом на початок третього десятиліття ХХІ ст. бібліотека стає «своєрідним центром освіти і культури, так званим «третім місцем» [4, с. 5].

Найбільш активний розвиток в українському урбаністичному просторі наразі отримали бібліохаби.

Нещодавно введений в українську мову цей термін (з англійської – опора або з'єднання) має ряд значень: ідентифікує пристрій, який з'єднує клієнтів із сервером комп'ютерною мовою; в авіації – значний міжнародний транзитний аеропорт для повітряного сполучення країни. У перекладі на сферу роботи хаб ідентифікує, перш за все, простори, що спільно використовують люди, які мають спільні солідні соціальні проекти. В екстраполяції на бібліотеки хаб характеризується наданням можливості отримати глибоку інформацію як через матеріальний вміст, що пропонує бібліотека (книги, каталоги, періодичні видання, газети, відео, музика), і доступний нематеріальний контент (не тільки безкоштовний Wi-Fi, але, перш за все, організація знань – оскільки Інтернет не пропонує систематизації, порядку, орієнтації серед культурного вмісту), так і доступністю як простору, відкритого для громадськості. Нарешті, існує можливість зустрітися в бібліотеці з людьми зі схожими чи однаковими інтересами, щоб активізувати обмін ідеями чи майбутню професійну співпрацю, як це вже відбувається в коворкінгах.

У науковій літературі наразі не представлено чітко визначеної дефініції поняття «бібліохаб», незважаючи на те, що сам термін є досить популярним у сучасному вітчизняному бібліотечному теоретико-практичному дискурсі. У професійному середовищі українських бібліотекарів бібліохаб позиціонується як «сучасний багатофункціональний, вільний і доступний бібліотечний простір для спілкування, соціальних ініціатив, особистісного розвитку, навчання, творчості та активного дозвілля... слугує підвищенню рівня освіченості та культури спільноти, соціальній взаємодії і згуртованості громади» [2]; «бібліотечний, громадський інклюзивний культурно-просвітницький і дозвіллевий простір» [1, с. 6]; «середовище для інтерактивної взаємодії різних структур» [3, с. 9]; «функціональний простір, що призначений для організації освітніх та розважальних заходів, навчання, читання, розвитку творчості, опанування інформаційними технологіями» [5, с. 11]; «місце ідей, простір для творчості та безкоштовних послуг, що є частиною бібліотечного простору та оснащене новітніми технологіями» [6, с. 6].

Узагальнюючи представлені у науковому вимірі визначення поняття «бібліохаб», можна констатувати, що концепція бібліохабу передбачає створення для відвідувачів комфортного простору для отримання необхідної інформації, культурного розвитку особистості та проведення культурно-дозвіллевої діяльності.

Протягом останніх років в Україні, у межах проєкту «Сучасний бібліотечний простір – БібліоHub», розпочатого в 2017 р., було модернізовано діяльність ряду бібліотек столиці. Серед інших назвемо: Центральну бібліотеку ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, Бібліотеку для дітей Деснянського району (вул. Бальзака, 28), ЦРБ ЦБС «Свічадо» (Святошинський район) та ін. Діяльність багатьох із них засвідчує перехід до формату бібліохаба, у такому випадку культурні заклади зберегли традиційну назву – «бібліотека». Водночас окремі структурні підрозділи, що діють під егідою бібліотек зазвичай мають назву «бібліохаб» (наприклад, «BIBLIO HUB» для людей із вадами зору у приміщенні Центральної районної бібліотеки ім. П. Г. Тичини, Дніпровський район).

Серед основних характеристик бібліохабів назвемо:

- інноваційні технології (заклади комп'ютеризовано, обладнано терміналами електронної реєстрації, інтерактивними дошками, 3D-принтерами, проєкторами, надано безкоштовний доступ до Інтернету);
- оновлений дизайн (кожний бібліохаб відрізняється власним фірмовим стилем, що розроблений дизайнерами);
- інклюзивність (бібліотечний простір розроблений з урахуванням потреб всіх соціальних груп населення, в тому числі й людей з обмеженими можливостями);
- зонування (бібліохаб поділено на кілька функціональних зон, що відрізняються в тому числі й художньо-декоративним оформленням): мейкерплейс (творчі лабораторії), ігрова зона, дитяча зона, молодіжна зона, інтернет-зона, зона спілкування, зона коворкінг, зона читання та ін.

Отже, бібліохаб – це складна інформаційно-комунікаційна система, що існує в сучасному бібліотечному просторі та забезпечує можливість отримати необхідну інформацію, новий культурний досвід, доступ до різноманітних дозвіллевих практик та ін., тобто забезпечує реалізацію інформаційної, комунікаційної, рекреаційної, розважальної, навчальної та інших функцій.

Список використаних джерел

1. Закомірний І. Бібліохаб – сучасний культурно-освітній простір для дітей, молоді та дорослих. *Педагогічна газета України*. 2020. № 5(279). С. 6–8.
2. Мажара Л. Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір. *Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека*. 2021. URL: <https://zounb.zp.ua/resource/zaporizkyu-kray/zaporizhzhya-bibliotechnne/fahova-osvita/bibliohab-yak-suchasnij-bibliotechnnij-prostir> (дата звернення: 09.05.2024).
3. Мар'їна О. Веб-технології в бібліотеках: нові можливості розвитку комунікаційного середовища. *Соціальні комунікації*. 2012. Вип. 36. С. 9–17.
4. Простір традиційних бібліотек. Простір сучасної бібліотеки – фокус-зони»: Інформаційно методичні матеріали / уклад. Н. М. Грачова. Харків: ХОУНБ, 2020. 20 с.

5. Сакевич К. Сучасному користувачеві – сучасний бібліотечний простір. *Вісник інновацій «Запозич у професіонала»*. 2020. Вип. 1. С. 11–13.
6. Яремко Л. Медіатека як інноваційний бібліотечний простір. *Бібліотечна планета*. 2016. № 1. С. 6–8.

УДК: 021.8:930.25:069]-027.522(100:477)]: 004.77

***Ірина Передерій, д-р іст. наук, професор
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава
Руслан Гула, д-р іст. наук, професор
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба***

ПРОЄКТНА ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК, АРХІВІВ І МУЗЕЇВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Анотація. Висвітлено роль бібліотек, архівів і музеїв (LAM) у збереженні та ефективно-му використанні культурної спадщини України в умовах цифрової трансформації та війни. Проаналізовано провідні міжнародні практики проєктної взаємодії LAM-інституцій (Europeana, DPLA, GLAM-Wiki тощо) та українські ініціативи, спрямовані на цифрову консолідацію, архівування воєнного досвіду, культурну дипломатію й інноваційне осмислення історії. Обґрунтовано потребу щодо створення єдиної цифрової платформи культурної спадщини та окреслено перспективні напрями розвитку міжінституційної співпраці у сфері гуманітарної безпеки.

Ключові слова: бібліотека, архів, музей, мистецька галерея, комунікація, інформаційна діяльність, інформаційне протиборство, історична пам'ять.

У сучасних умовах цифрової трансформації та воєнної загрози культурному надбанню України значно зростає актуальність міжінституційної взаємодії закладів, що зберігають культурну спадщину. Бібліотеки, архіви та музеї, об'єднані під акронімом LAM (від англ. *Libraries, Archives, Museums*) або ще ширше – GLAM (додаються художні галереї – *galleries*), відіграють провідну роль у формуванні цифрового культурного простору, збереженні національної пам'яті та протидії інформаційно-психологічному впливу агресора.

Провідними вихідними принципами такої взаємодії, на наш погляд, мають бути такі основоположні підвалини: цифровізація культурного простору, акумуляція колективної пам'яті людства, конвергенція та синергія форм презентації, а також протидія інформаційно-психологічному та маніпулятивному впливу агресора.